

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSA Barbara Trębska (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi G. L.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego z dnia 15 stycznia 2008 r., sygn. akt I ACa (...)

wydanym w sprawie z powództwa G. L.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w P.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 stycznia 2010 r.,

zażalenia skarżącej (powódki)

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 26 sierpnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. oddała zażalenie**
- 2. przyznaje radcy prawnemu J. S. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego) kwotę 780,- (siedemset osiemdziesiąt) złotych powiększoną o 22% podatek VAT tytułem udzielonej powódce pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę G. L. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie o sygn. akt I ACa

(...), z powództwa G. L. przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego o ochronę dóbr osobistych. Skarga powódki oparta była na podstawie z art. 403 § 2 k.p.c., tj. nowych dowodach w postaci dokumentów urzędowych, które powstały już po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie I ACa (...). Sąd Apelacyjny z powołaniem się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał, iż przepis art. 403 § 2 k.p.c. nie dotyczy dowodów, które powstały dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania i w związku z tym uznał, iż skarga o wznowienie nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia i jako taka podlega odrzuceniu.

W zażaleniu na powyższe orzeczenie, powódka wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, względnie o zmianę postanowienia i wydanie orzeczenia o dopuszczeniu wznowienia postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do dalszego prowadzenia. Orzeczeniu zarzuciła skarżąca naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż środek dowodowy jaki powstał po uprawomocnieniu się wyroku nie stanowi podstawy wznowienia postępowania przewidzianej w tym przepisie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie poddane pod osąd w zażaleniu sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy w świetle unormowania zawartego w art. 403 § 2 k.p.c., podstawę wznowienia postępowania mogą stanowić środki dowodowe, które powstały już po uprawomocnieniu się wyroku. Problem ten nie jest nowy i już wielokrotnie był podnoszony i jednolicie rozstrzygany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przytoczonym także w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Zgodnie z nim, żądanie wznowienia postępowania oparte na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. jest dopuszczalne wtedy, gdy po zakończeniu postępowania, którego dotyczy skarga, ujawniły się okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Podstawą wznowienia postępowania na podstawie powyższego przepisu mogą być tylko te okoliczności oraz środki dowodowe, które istniały przed rozstrzygnięciem sporu, ale stronie były nieznane. Regulacja art. 403 § 2 k.p.c. dotycząca powołania środków dowodowych, które nie było w zakończonym postępowaniu możliwe, nie może odnosić się więc do stanu po jego zakończeniu. Środek dowodowy, powstały dopiero po uprawomocnieniu się w wyroku, nie stanowi zatem prawnej podstawy do wznowienia postępowania. Stanowisko to jest utrwalone

(por. między innymi uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNCP 1969 nr 12, poz. 208, postanowienie z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz.48, postanowienie z dnia 25 kwietnia 2008 r., I PZ 3/08 OSNP 2009 nr 15-16, poz. 205, oraz niepublikowane postanowienia: z dnia 25 czerwca 1998 r., II UKN 106/98, z dnia 22 lipca 2008 r., II UZ 31/08, z dnia 16 maja 2008 r., III CZ 20/08, z dnia 17 listopada 2005 r. I CZ 125/05, z dnia 13 października 2005 r. IV CZ 96/05, z dnia 15 września 2005 r., II CZ 78/05, z dnia 14 lutego 2007 r., II CZ 120/06, z dnia 30 maja 2007 r., I CZ 40/07), a Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym sprawę niniejszą w pełni je podziela.

Powołany w zażaleniu przeciwny pogląd doktryny (M. Wójcika w komentarzu do Kodeksu postępowania cywilnego pod red. A. Jakubeckiego, Zakamycze 2005), iż „wykrycie” środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać w postępowaniu odnosi się nie tylko do dowodów wówczas istniejących, lecz nieznanymi stronom, ale także dowodów, których w czasie poprzedniego postępowania nie można było powołać, gdyż dopiero po jego zakończeniu pojawiła się możliwość ich przeprowadzenia, jest odosobniony i w żaden sposób jurydycznie nieuzasadniony. Na jego poparcie nie zostały powołane jakiegokolwiek argumenty, które stanowiłyby chociażby polemikę z motywami zawartymi w szczególności w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, które najszerzej wyjaśnia podstawy zapatrywania, iż środek dowodowy, który powstał po uprawomocnieniu się wyroku, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy wskazał m.in., iż wznowienie postępowania z przyczyn restytucyjnych zmierza do umożliwienia ponownego postępowania ze względu na to, że prawomocny wyrok jest niesłuszny z punktu widzenia materiału faktycznego i dowodowego, który istniał już w poprzednim postępowaniu w chwili zamknięcia rozprawy. Konstrukcja ta wiąże się z zasadą wyrażoną w art. 316 § 1 k.p.c., że sąd, wydając wyrok bierze za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, który ma zatem decydujące znaczenie także dla oceny prawidłowości orzeczenia z punktu widzenia procesowego. Okoliczności zaś i stwierdzające je środki dowodowe powstałe po tym momencie, jako należące do przyszłości, oceniając rzecz w stosunku do daty orzekania, nie stanowią podstawy do oceny w tym względzie. Z takimi okolicznościami i środkami dowodowymi przepisy obowiązującego prawa wiążą skutki prawne unormowane w ramach innych instytucji prawnych niż wznowienie postępowania. Wznowienie postępowania zaś z przyczyn

restytucyjnych dotyczy innej swoistej sytuacji, która polega na tym, że strona nie mogła skorzystać z okoliczności faktycznych lub środków dowodowych w poprzednim postępowaniu. Gdyby zaś mogła z nich skorzystać, to mogłyby one wchodzić w skład stanu faktycznego stanowiącego podstawę wyrokowania. Instytucja wznowienia postępowania ma właśnie na celu, jeśli chodzi o rozważaną podstawę wznowienia, zapewnienie - z zastrzeżeniem spełnienia się innych przesłanek dopuszczalności - możliwości ponownego rozstrzygnięcia sprawy z uwzględnieniem okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które, obiektywnie rzecz biorąc, już istniały w chwili wyrokowania (zamknięcia rozprawy), ale z których zainteresowana strona nie mogła skorzystać.

Przepis art. 403 § 2 k.p.c. posługuje się terminem „wykrycie” okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, który to termin zgodnie z jego sensem może odnosić się jedynie do tego, co już istnieje (istniało). Redakcja tego przepisu wyraźnie wskazuje na to, do jakiego momentu w czasie - z punktu widzenia momentu wyrokowania - to wykrycie się odnosi. Muszą to być okoliczności istniejące w poprzednim postępowaniu. Ponadto skoro przepis wiąże skutki procesowe z tym, czy strona mogła skorzystać, czy też nie mogła skorzystać z takich okoliczności w poprzednim postępowaniu, to rozstrzygnięcie o tej możliwości musi zakładać istnienie tych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych w poprzednim postępowaniu.

Pogląd powyższy nie został skutecznie podważony w doktrynie, na którą powołuje się skarżąca. Nie sposób także zgodzić się z zażaleniem, iż za prezentowanym w nim stanowiskiem przemawia użycie w art. 403 § 2 k.p.c. wyrażenia „mogłyby”. W kontekście brzmienia omawianego przepisu, wyrażenie to należy odnieść do ewentualnego wpływu środków dowodowych czy okoliczności faktycznych, które stanowią podstawę skargi, a których strona poprzednim postępowaniu nie mogła powołać, na wynik sprawy. Tylko takie bowiem środki dowodowe mogą stanowić skuteczną podstawę wznowienia, których przeprowadzenie mogłoby zmienić wynik sprawy.

Reasumując, Sąd Apelacyjny w zaskarżonym postanowieniu trafnie wyszedł z założenia, że w świetle art. 403 § 2 k.p.c. możliwość powoływania nowych faktów i dowodów jest ograniczona jedynie do tych okoliczności i środków dowodowych, które istniały już w czasie trwania zakończonego postępowania i nie obejmuje ona dowodów powstałych po uprawomocnieniu się wyroku. Ponieważ w rozpoznawanej sprawie skargę oparto na dokumentach, które wytworzone zostały już po prawomocnym

zakończeniu postępowania w sprawie I ACa (...), zasadnym było uznanie przez Sąd Apelacyjny, iż w istocie nie opiera się ona na ustawowej podstawie wznowienia, co w konsekwencji uzasadniało jej odrzucenie.

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego postanowiono zgodnie z art. 98 i art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz § 15 i § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).